

**Masennusoireilun yhteydet identiteetin kehitykseen yläkoulusta
toiselle asteelle**

Tiia Pitkänen

Pinja Vehmaan-Kreula

Pro gradu –tutkielma

Psykologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Toukokuu 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

PITKÄNEN, TIIA & VEHEMAAN-KREULA, PINJA: Masennusoireilun yhteydet identiteetin kehitykseen yläkoulusta toiselle asteelle

Pro gradu –tutkielma, 35 s

Ohjaajat: Mari Tunkkari & Noona Kiuru

Psykologia

Toukokuu 2022

Identiteetin muodostaminen tulee nuoruudessa aikaisempaa tärkeämmäksi ja nuoruudessa yleistyvä psyykinen oireilu voi vaikuttaa nuorten identiteetin kehitykseen negatiivisesti. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko nuorten kokemalla masennusoireilulla yhteyttä identiteetin kehityksen eri ulottuvuuksiin (sitoutuminen, etsintä, uudelleenharkinta, samaistuminen, murehtiva etsintä). Tutkimus toteutettiin osana TIKAPUU 2 – Yläkoulusta toisen asteen opintoihin - tutkimushanketta. Tämän tutkimuksen aineisto koostui identiteettiä ja masennusoireilua koskeviin kyselyihin yhdeksännellä luokalla vastanneista nuorista (N = 877). Nuoret vastasivat identiteettiä koskevaan kyselyyn viidellä eri mittapisteellä yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan välillä. Identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuvia muutoksia tutkittiin Dimensions of Identity Development Scale (DIDS) –mittarilla. Vastaavasti masennusoireilua mitattiin yhdellä mittapisteellä yhdeksännen luokan syksyllä Depression Scale (DEPS) –mittaria hyödyntäen.

Tulokset osoittivat, että kaikissa identiteetin ulottuvuuksissa tapahtui tilastollisesti merkitsevää muutosta yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä. Tulokset osoittivat lisäksi, että 29,1 % nuorista raportoivat kokevansa masennusoireilua ja masennusoireilun havaittiin olevan yhteydessä identiteetin ulottuvuuksista etenkin etsinnän ja samaistumisen kehitykseen. Masennusoireilevilla nuorilla identiteetin etsinnässä tapahtui kasvua toiselle asteelle siirryttäessä, kun taas toisen asteen ensimmäisen luokan kevään jälkeen identiteetin etsinnässä ei tapahtunut muutoksia. Ei-masennusoireilevilla nuorilla puolestaan identiteetin etsintä pysyi toiselle asteelle siirryttäessä suhteellisen muuttumattomana, kun taas toisen asteen ensimmäisen luokan kevään ja kolmannen luokan syksyn välillä tapahtui kasvua. Identiteetin etsintä oli masennusoireilevilla matalampaa, kuin ei-masennusoireilevilla lukuun ottamatta toisen asteen ensimmäisen luokan kevättä, jolloin eroja masennusoireilyryhmien välillä ei ollut. Identiteettiin samaistumisen osalta muutoksia tapahtui yhdeksännen luokan aikana vain masennusoireilevien ryhmässä, jossa samaistumisen taso kasvoi. Ei-masennusoireilevilla samaistuminen kääntyi laskuun toiselle asteelle siirryttäessä, kun taas masennusoireilevilla samaistuminen pysyi keskimäärin samalla tasolla. Identiteettiin samaistuminen oli matalampaa masennusoireilevilla verrattuna ei-masennusoireileviin nuoriin. Lisäksi masennusoireilevilla nuorilla havaittiin keskimäärin ei-masennusoireileviä nuoria enemmän murehtivaa etsintää, kun taas ei-masennusoireilevilla havaittiin masennusoireileviä nuoria enemmän identiteettiin sitoutumista. Tutkimus osoitti, että masennusoireilu voi vaikuttaa nuorten identiteetin kehitykseen kriittisen koulusiirtymän aikana.

Avainsanat: Identiteetti, identiteetin kehitys, masennusoireilu, nuoruus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1. Identiteetin kehitys nuoruusiässä	2
1.2. Masennusoireilu nuoruusiässä	4
1.3. Masennusoireilun yhteydet identiteetin kehitykseen	5
1.4. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset	6
2 MENETELMÄT	7
2.1. Tutkimuksen kulku ja aineisto	7
2.2. Mittarit ja muuttujat	8
2.3. Aineiston analyysi	9
3 TULOKSET	10
3.1. Muutokset identiteetin ulottuvuuksissa yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä	10
3.2. Masennusoireilun määrä yhdeksännen luokan syksyllä ja masennusoireilun yhteydet identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuviin muutoksiin yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä	14
4 POHDINTA	20
4.1. Muutokset identiteetin ulottuvuuksissa yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä	21
4.2. Nuorten kokema masennusoireilu yhdeksännen luokan syksyllä	24
4.3. Masennusoireilun yhteydet identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuviin muutoksiin yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä	24
4.4. Tutkimuksen rajoitukset	27
4.5. Tutkimuksen vahvuudet ja jatkotutkimuksen tarve	28
LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Nuoruutta pidetään siirtymävaiheena lapsuudesta aikuisuuteen (Nurmi ym., 2015) ja nuoruusiän voidaan katsoa sijoittuvan 12–24 ikävuoteen (Aalberg, 2016). Nuoruus on muutosten aikaa, ja siihen liittyy nopeaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Yhtenä nuoruuden tärkeänä päämääränä on pyrkimys itsenäistyä omista vanhemmista (Aalberg, 2016), jolloin ikätoverit ja seurustelusuhteet muodostuvat aiempaa tärkeämmiksi (Marttunen & Karlsson, 2013b). Nuoruuteen liittyy omien arvojen ja omaan identiteettiin liittyvien kysymysten pohtiminen (Marttunen & Karlsson, 2013b). Nuori vertailee useita edessään olevia vaihtoehtoja esimerkiksi koulutuksen, harrastuksien ja ihmissuhteiden suhteen sekä antaa omilla valinnoillaan suuntaa elämälleen (Nurmi ym., 2015).

Nykypäivän nuorille luodaan aikaisempaa enemmän paineita (esim. Hava, 2019). Maailman kansainvälistyessä ja digitalisoituessa omaan elämään liittyviä valintoja on saatavilla käytännössä loputon määrä. Vaihtoehtojen kasvaessa myös nuorille asetetut vaatimukset ja odotukset kasvavat. Tästä syystä nuoruutta pidetäänkin haavoittuvaisuuden aikana (Nurmi ym., 2015). Mielenterveyshäiriöiden, kuten masennusoireilun, on todettu lisääntyvän nuoruusikään siirryttäessä (Marttunen & Kaltiala-Heino, 2017; Meeus, 2016). Psykkisillä vaikeuksilla voi olla laaja-alaisia ja kauaskantoisia vaikutuksia nuoren elämään. Vaikeudet voivat esimerkiksi vaikuttaa kykyyn muodostaa käsitystä itsestään ja hankaloittaa identiteetin kehitystä (esim. Schwartz, Klimstra, Luyckx, Hale & Meeus, 2012), mikä edelleen voi vaikuttaa myöhempään hyvinvointiin ja mielenterveyteen (van Doeselaar, Klimstra, Denissen, Branje & Meeus, 2018).

Tutkimuksissa identiteetin kehityksen ja hyvinvoinnin on todettu olevan läheisesti yhteydessä toisiinsa (esim. Sandhu, Singh, Tung & Kundra, 2012; Schwartz ym., 2011). Identiteetin ja edessä olevien valintojen pohdinta on nuoruudessa tärkeää, sillä sen on todettu lisäävän hyvinvointia ja ehkäisevän terveyttä vaarantavia käyttäytymismalleja (Schwartz ym., 2011). Identiteetin pohdintaan voivat vaikuttaa nuoruusikään ajoittuvat kriittiset koulusiirtymät, kuten siirtymä yläkoulusta toiselle asteelle, jolloin muun muassa nuoren ympäristö, toverit ja opettajat vaihtuvat. Nuori joutuu tarkastelemaan omaa rooliaan suhteessa muutoksiin. Identiteetin kehitys ei kuitenkaan etene aina suotuisasti. Epäsuotuisan identiteetin kehityksen taustalla voi olla esimerkiksi psyykkistä pahoinvointia tai masennusoireilua (Schwartz ym., 2012; van Doeselaar ym., 2018). Suurien päätösten edessä olevat nuoret pyrkivät tekemään itselleen sopivia valintoja useilla elämän osa-alueilla ja tämän prosessin häiriintymisellä voi olla haitallisia vaikutuksia nuorten elämään ja

heidän tekemiin päätöksiin. Tämä korostaa tarvetta tutkia masennusoireilun yhteyttä nuorten identiteetin kehitykseen.

1.1. Identiteetin kehitys nuoruusiässä

Eriksonin (1968) mukaan identiteetin kehittyminen on yksi nuoruusiän tärkeimmistä psykososiaalisista kehitystehtävistä. Identiteetillä tarkoitetaan subjektiivista kokemusta minuuden jatkuvuudesta ja eheydestä (Erikson, 1968). Identiteetti on dynaaminen rakenne, joka muuttuu yksilön elämäntilanteiden ja elämässä vastaantulevien haasteiden mukana (Fadjukoff, 2015). Ympäristö tarjoaa nuorelle useita vaihtoehtoisia polkuja, joita nuori vertailee keskenään ja joista hän pyrkii valitsemaan itselleen sopivia vaihtoehtoja. Nuoruusikään ajoittuu esimerkiksi useita kriittisiä siirtymiä koulutuksesta toiseen. Etenkin siirtymään peruskoulusta toisen asteen koulutukseen liittyy tulevaisuutta koskevien valintojen tekemistä esimerkiksi tulevan ammatin suhteen (Thessler, 2018). Nuori pyrkii tekemään valintoja, jotka tukevat hänen itsetuntoaan ja itsearvostustaan (Aalberg, 2016). Nuoruusiässä yksilö pyrkii muodostamaan käsitystä itsestään koulutus- ja ammattivalintojen, ihmissuhteiden, seksuaalisen suuntautumisen sekä harrastuspiirin suhteen (Nurmi ym., 2015; Strandholm & Marttunen, 2016). Oman polun löytyessä tehtyihin valintoihin sitoudutaan. Tätä prosessia kutsutaan identiteetin kehitykseksi. Identiteetin kehitys etenee elämän eri osa-alueilla eri tahtiin riippuen yksilön kiinnostuksen kohteista (Nurmi ym., 2015). Identiteetin kehitykseen vaikuttavat ympäristö sekä nuoren ominaisuudet, kuten temperamentti, puolustusmekanismit sekä tarpeet ja kiinnostuksen kohteet (Fadjukoff, 2015). Vaikka perinteisesti identiteetin kehityksen on ajateltu ajoittuvan pääosin nuoruusikään (Erikson, 1968), kehityksen on havaittu jatkuvan myös nuoruuden jälkeen (Fadjukoff, Pulkkinen & Kokko, 2020).

Identiteetistä puhuttaessa viitataan usein Marcian (1966) identiteettiteoriaan, joka pohjautuu Eriksonin (1968) ajatukseen identiteetistä tärkeänä nuoruuden kehitystehtävänä. Marcian identiteettiteoriassa (1966) identiteetin kehityksen eri vaiheita ovat identiteetin aktiivinen etsintä sekä identiteettiin sitoutuminen. Näiden vaiheiden pohjalta Marcia (1966) erottelee neljä identiteettitilaa: selkiintymätön identiteetti, etsivä identiteetti, omaksuttu identiteetti sekä saavutettu identiteetti. Selkiintymättömässä identiteetissä henkilö ei ole käynyt läpi identiteettiin liittyvää etsintävaihetta, eikä ole sitoutunut mihinkään identiteettiin (Marcia, 1966). Etsivässä identiteetissä henkilö käy parhaillaan läpi identiteetin etsintävaihetta, mutta ei ole vielä sitoutunut

mihinkään valintaan (Marcia, 1966). Omaksutussa identiteetissä henkilö ei käy läpi etsintävaihetta, vaan sitoutuu identiteettiinsä pohtimatta muita vaihtoehtoja (Marcia, 1966). Saavutetussa identiteetissä henkilö on pohtinut useita vaihtoehtoja ja myöhemmin sitoutunut pohdintojensa mukaiseen identiteettiin (Marcia, 1966). Marcian (1980) mukaan selkiintymättömästä identiteetistä yksilön on mahdollista siirtyä joko etsintävaiheeseen, omaksuttuun identiteettiin tai saavutettuun identiteettiin, kun taas etsintävaiheesta voidaan siirtyä vain saavutettuun identiteettiin. Identiteettivaiheesta toiseen siirtyminen ei kuitenkaan tapahdu aina ennakoidulla tavalla (Meeus, 2011). Identiteetin etsintävaihe on yleisintä alle kaksikymmentävuotiailla nuorilla (Marcia, 1980), ja sen on havaittu lisääntyvän nuoruusvuosien aikana (Iisakka, 2018; Kalakoski & Nurmi, 1998; Kroger, Martinussen & Marcia, 2010). Suomalaisen lukioikäisiä nuoria koskevan tutkimuksen mukaan vain noin 20 %:lle oli selkeää, mitä he halusivat tulevaisuudelta eli olivat saavuttaneet identiteettiinsä (Salonen, 2020). Identiteetin saavuttaneiden määrän on kuitenkin havaittu kasvavan iän myötä (Iisakka, 2018; Kalakoski & Nurmi, 1998; Kroger ym., 2010; Marcia, 1980). Identiteetti voidaan saavuttaa joillakin elämän osa-alueilla, kun toisilla alueilla se on vielä saavuttamatta (Manninen, 2002).

Identiteetin kehityksen kuvaamiseen on myöhemmin kehitetty kaksoissyklimalli, joka perustuu Marcian (1966) identiteettiteoriaan sekä Meeuksen, Iedeman ja Maassenin (2002) identiteetin kehityksen malliin (Luyckx, Goossens, Soenens & Beyers, 2006; Luyckx ym., 2008). Kaksoissyklimalli sisältää viisi identiteetin ulottuvuutta. Näitä ovat sitoutuminen, etsintä, uudelleenarviointi, samaistuminen sekä murehtiva etsintä (Luyckx ym., 2006; Luyckx ym., 2008). Kaksoissyklimallissa identiteetin muodostumista kuvataan kahden perättäisen syklin avulla (Luyckx ym., 2006; Luyckx ym., 2008). Ensimmäisessä syklissä valintoihin sitoutuminen tapahtuu valintojen etsinnän ja vaihtoehtojen punnitsemisen kautta (Luyckx ym., 2006; Luyckx ym., 2008). Toisessa syklissä tehtyjä valintoja arvioidaan uudelleen ja mikäli henkilö on tyytyväinen aiemmin tekemiinsä valintoihin, hän samaistuu niihin (Luyckx ym., 2006; Luyckx ym., 2008). Mikäli aikaisempi valinta tuntuu epätydyttävältä, prosessi palaa vaihtoehtojen etsintään ja eri vaihtoehtojen punnitsemiseen (Luyckx ym., 2006; Luyckx ym., 2008). Identiteetin etsintä ei kuitenkaan aina ole produktiivista, vaan yksilö voi jumiutua etsintävaiheeseen ja hänellä voi esiintyä vatvomista sekä hankaluuksia valintojen tekemisessä (Luyckx, Teppers, Klimstra & Rassart, 2014). Tällaista identiteetin etsintää kutsutaan murehtivaksi etsinnäksi, jota kuvaa päättämättömyys sekä huolestuneisuus saavuttamattomasta identiteetistä (Luyckx ym., 2014). Murehtivaa etsintää voi ilmetä missä tahansa identiteetin kehityksen vaiheessa ja se hidastaa identiteetin kehitystä (Luyckx ym., 2014). Salosen tutkimuksen mukaan (2020) lukioikäisillä nuorilla esiintyy paljon murehtivaa etsintää.

Identiteetin kehityksen on todettu olevan yhteydessä nuorten hyvinvointiin. Länsimaalaisen kulttuurin viitekehyksessä identiteetin kehitys, jossa etsintävaihetta seuraa tehtyihin valintoihin sitoutuminen, vaikuttaisi identiteetin kehityskuluista suotuisimmalta (Schwartz, Donnellan, Ravert, Luyckx, & Zamboanga, 2013). Identiteetin ulottuvuuksista saavutetun identiteetin on havaittu lisäävän psykologista hyvinvointia (Luyckx, Duriez, Klimstra & Witte, 2010; Sandhu ym., 2012; Schwartz ym., 2011). Vaikka etsintävaihetta pidetään tarpeellisena suotuisan identiteetin kehityksen kannalta, voi identiteetin etsintä aiheuttaa ahdistuksen tunteita sekä hämmennystä (Schwartz ym., 2011; Schwartz ym., 2013). Identiteettiään etsivät nuoret voivat keskimääräisesti psyykkisesti heikommin, kuin identiteetin saavuttaneet tai omaksuneet nuoret (Meeus, Iedema, Helsen & Vollebergh, 1999). Etsintävaiheen lisäksi heikompaan psykologiseen hyvinvointiin on usein yhdistetty identiteettiin liittyvä murehtiminen sekä heikko valintoihin sitoutuminen (Marttinen, Dietrich & Salmela-Aro, 2015). Murehtivan etsinnän on todettu liittyvän alhaisempaan itsetuntoon, elämäntyytyväisyyteen sekä psykologiseen hyvinvointiin (Schwartz ym., 2011).

1.2. Masennusoireilu nuoruusiässä

Arkikielessä sanalla masennus voidaan tarkoittaa useita eri asioita. Masennuksesta voidaan puhua esimerkiksi hetkellisen alakuloisuuden yhteydessä ja masennusoireilu sekoitetaan usein varsinaiseen masennustilaan. Masennusoireilussa yhtäaikaisesti esiintyvien oireiden määrä ja kesto ovat kuitenkin varsinaista diagnosoitua masennustilaa vähäisempiä (Marttunen & Karlsson, 2013a). Masennusoireilulla viitataan ohimenevään tunnetilaan, joka on normaaliin tunne-elämään kuuluva reaktio (Isometsä, 2017; Marttunen & Karlsson, 2013a). Masennusoireilu voi näkyä esimerkiksi kiinnostuksen tai mielihyvän menettämisenä, uupumuksena sekä masentuneena mielialana (Isometsä, 2017). Masennusoireiluun voi liittyä itseluottamuksen menetystä, kohtuutonta itsekritiikkiä ja päätöksentekoon liittyviä vaikeuksia (Isometsä, 2017). Aikuisilla ja nuorilla oireilu voi ilmetä eri tavoin. Esimerkiksi aikuisille tyypillinen mielialan lasku voi nuorilla näyttäytyä ärtyneisyytenä (Marttunen & Kaltiala-Heino, 2017). Nuoruusiässä masennusoireiluun voi liittyä myös voimakkaita mielialavaihteluita ja pitkään kestävää ikävystyneisyyttä (Marttunen & Kaltiala-Heino, 2017). Lisäksi levottomuus on yleistä etenkin varhais- ja keskinuoruudessa ilmenevässä masennusoireilussa (Marttunen & Kaltiala-Heino, 2017).

Masennusoireilu yleistyy nuoruusiässä ja sitä esiintyy 20–30 prosentilla nuorista (Lappalainen ym., 2021; Marttunen & Karlsson, 2013a; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021). Tuoreimman kouluterveyskyselyn mukaan kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaista sekä toisella asteella opiskelevista nuorista noin 20–25 % on kokenut kyselyn aikaan vähintään kaksi viikkoa kestänyttä masennusoireilua (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021). Lisäksi lukioikäisistä lähes puolet ovat olleet huolissaan omasta mielialastaan kuluneiden 12 kuukauden aikana (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021). Kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista sekä ammattioppilaitoksessa opiskelevista mielialastaan huolestuneita oli kyselyn aikaan yli 30 prosenttia (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021). Eriasteinen masennusoireilu onkin nuoruusiässä yksi tyypillisimmistä terveyteen liittyvistä ongelmista (Karlsson, Marttunen & Kumpulainen, 2016).

Masennusoireilu vaikuttaa kokonaisvaltaisesti nuorten arkeen ja sillä voi olla kauaskantoisia vaikutuksia nuoren elämään. Masennusoireilu voi esimerkiksi heikentää unen laatua sekä aiheuttaa muutoksia ruokahalussa (Isometsä, 2017). Itselle tärkeiden asioiden aloittaminen saattaa olla hankalaa ja mielenkiinnon menetys voi johtaa niiden poisjättämiseen arjesta (Karlsson ym., 2016). Nuorilla masennusoireilu näkyy myös koulussa käyttäytymisen ja koulusuoriutumisen tasolla (Karlsson ym., 2016; Marttunen & Karlsson, 2013a). Lisäksi masennusoireilu saattaa heikentää sosiaalista toimintakykyä ja aiheuttaa hankaluuksia ihmissuhteissa, jotka omalta osaltaan vaikeuttavat masennusoireilua (Karlsson ym., 2016). Masennusoireilu voi pitkittyessään kehittyä vakavammaksi masennustilaksi (Marttunen & Karlsson, 2013a), mikä lisää myöhempien mielenterveysongelmien sekä somaattisten sairauksien riskiä (Marttunen & Haravuori, 2015). Masennustilan onkin todettu olevan yksi toimintakykyyn eniten vaikuttavista sairauksista (Käypä hoito –suositus, 2021).

1.3. Masennusoireilun yhteydet identiteetin kehitykseen

Psyykkiset haasteet, kuten masennusoireilu, voivat hankaloittaa identiteetin kehitystä (Schwartz ym., 2012). Vaikka identiteetin kehityksen ja masennusoireilun välisiä yhteyksiä on tutkittu suhteellisen paljon, masennusoireilun yhteyksiä identiteetin kehitykseen on tutkittu vähemmän. Yksittäisissä tutkimuksissa on kuitenkin todettu, että masennusoireilu voi vaikuttaa identiteetin kehitykseen (Schwartz ym. 2012; van Doeselaar ym., 2018). Schwartzin ja kollegoiden (2012) 12–16 –vuotiaita nuoria tarkastelevassa pitkittäistutkimuksessa masennusoireilun todettiin heikentävän identiteettiin sitoutumista kaikilla viidellä mittapisteellä. Myös van Doeselaarin ja kollegoiden (2018) kolme mittapistettä kattaneessa pitkittäistutkimuksessa saatiin samankaltaisia tuloksia, kun

masennusoireilun todettiin heikentävän 12–24-vuotiaiden nuorten opintoihin tai työhön liittyvään identiteettiin sitoutumista. Masennusoireilun on esitetty heikentävän identiteettiin sitoutumista esimerkiksi sen vuoksi, että masennusoireilu vaikeuttaa kykyä tehdä päätöksiä ja vähentää kiinnostusta useisiin asioihin (van Doeselaar ym., 2018). Kiinnostuksen vähenemisen seurauksena nuoren voi olla muita vaikeampaa löytää itselle sopivia koulutuspolkua, ihmissuhteita ja työuria, joihin he olisivat halukkaita sitoutumaan (van Doeselaar ym., 2018). Bechtin ja kollegoiden (2019) pitkittäistutkimuksessa vastaavaa masennusoireilun yhteyttä 12-21-vuotiaiden nuorten identiteettiin sitoutumiseen ei löydetty. Saatu näyttö masennusoireilun yhteyksistä identiteetin kehitykseen on ristiriitaista.

Identiteetin kehityksen yhteyksiä masennusoireiluun on puolestaan tutkittu enemmän. Identiteetin kehityksessä ilmenevät haasteet on useissa yhteyksissä liitetty psyykkiseen pahoinvointiin ja masennusoireiluun nuorilla (esim. Marttinen, 2017). Tyypillisesti identiteetin etsintävaihe sekä selkiintymätön identiteetti on liitetty psyykkiseen pahoinvointiin, kuten korkeampaan masennusoireiluun (Arnett, 2015; Marttinen, 2017; Meeus, van de Schoot, Keijsers & Branje, 2011; Sica, Sestito & Ragozini, 2014). Myös murehtivan identiteetin etsinnän on useissa tutkimuksissa todettu olevan yhteydessä masennusoireiluun ja heikompaan elämäntyytyväisyyteen nuorilla (Luyckx ym., 2008; Marttinen, 2017; Marttinen ym., 2015; Schwartz ym., 2011). Psyykkiseen hyvinvointiin puolestaan on useissa tutkimuksissa liitetty identiteetin saavuttaminen (Crocetti, Klimstra, Keijsers, Hale & Meeus, 2009; Sandhu ym., 2012; Schwartz ym., 2011). Marcian identiteettiteoriaan pohjautuvat saavutettu ja omaksuttu identiteetti ovat tärkeitä yksilön hyvinvoinnin kannalta ja niiden on todettu olevan yhteydessä vähäisempään masennusoireiluun (Luyckx ym., 2010).

1.4. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen päätavoitteena oli tutkia yhdeksännen luokan syksyllä mitatun masennusoireilun yhteyksiä identiteetin kehitykseen yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn välillä. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, tapahtuuko identiteetin kehityksen ulottuvuuksissa (sitoutuminen, etsintä, uudelleenarviointi, samaistuminen ja murehtiva etsintä) muutoksia yläkoulun yhdeksännen luokan syksyltä toisen asteen kolmannen luokan syksyyn. Identiteetin etsinnässä voitiin olettaa tapahtuvan kasvua tutkitulla aikavälillä, sillä aikaisemman

tutkimuksen perusteella identiteetin etsinnän on havaittu lisääntyvän nuoruusikäisillä (Iisakka, 2018; Kalakoski & Nurmi, 1998; Kroger ym., 2010). Myös identiteettiin sitoutumisen osalta hypoteesina oli, että identiteettiin sitoutumisessa tapahtuu kasvua tutkitulla aikavälillä (Iisakka, 2018; Kalakoski & Nurmi, 1998; Marcia, 1980). Muiden identiteetin ulottuvuuksien osalta ei tehty oletuksia vähäisemmän tutkimustiedon vuoksi. Toinen tutkimuskysymys kohdentui tarkastelemaan masennusoireilun yleisyyttä nuorilla yhdeksännen luokan syksyllä. Hypoteesi muodostettiin Lappalaisen ja kollegoiden (2021) 15–16-vuotiaita nuoria tarkastelleen ja tämän tutkimuksen kanssa samaa masennusoireilun mittaria sekä katkaisurajaa käyttäneen tutkimuksen perusteella. Tutkimuksessa masennusoireilua havaittiin esiintyvän 31 %:lla nuorista (Lappalainen, ym., 2021). Näin ollen tässä tutkimuksessa oletettiin, että noin kolmannes nuorista kokee masennusoireilua. Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli tarkastella, onko yhdeksännen luokan syksyllä havaittu masennusoireilun taso yhteydessä identiteetin ulottuvuuksien (sitoutuminen, etsintä, uudelleenharkinta, samaistuminen ja murehtiva etsintä) muutoksiin yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä. Oletuksia ei tehty, sillä aiheesta löytyy vain vähän tai ristiriitaista tutkimustietoa.

2 MENETELMÄT

2.1. Tutkimuksen kulku ja aineisto

Tämän tutkimuksen aineisto koostui TIKAPUU 2 - Yläkoulusta toisen asteen opintoihin – tutkimushankkeeseen osallistuneista keskisuomalaisista nuorista. Tähän tutkimukseen osallistui vuoden 2017 syksyllä 877 yhdeksäsluokkalaista nuorta. Tutkimuksessa analysoitiin nuoria, jotka vastasivat yhdeksännen luokan syksyllä sekä identiteetti- että masennusoireilua koskeviin kysymyksiin. Aineiston nuoret olivat yhdeksännen luokan syksyllä keskimäärin 15-vuotiaita ja heistä 56,3 % oli tyttöjä ja 43,7 % poikia. Valtaosalla eli 96,1 %:lla oli äidinkielenään suomi ja vastaavasti 3,9 %:lla äidinkielenä oli jokin muu kuin suomi, kuten venäjä, viro tai englanti. Yhteensä 438 nuorta (49,5 % otoksen nuorista) oli vastannut identiteettiä koskevaan kyselyyn kaikilla mittapisteillä. Kaikissa ajankohdissa identiteettikysymyksiin vastanneet nuoret erosivat nuorista, jotka eivät olleet vastanneet identiteettikysymyksiin kaikissa ajankohdissa masennusoireilun suhteen ($\chi^2 = (1) = 6.66$, $p < .01$, Cramerin $V = .09$). Ei-masennusoireilevat nuoret (52,7 %) vastasivat masennusoireilevia

nuoria (43,1 %) useammin identiteettikysymyksiin kaikilla mittapisteillä (sovitettu standardoitu jäännös 2,6).

2.2. Mittarit ja muuttajat

Identiteetti. Identiteettiä tutkittiin Dimensions of Identity Development Scale -mittarin (DIDS; Luyckx ym., 2008) lyhennetyllä suomenkielisellä versiolla. Identiteettiä tutkittiin viidessä eri mittapisteessä: yhdeksännen luokan syksyllä ja keväällä, toisen asteen ensimmäisen luokan syksyllä ja keväällä sekä toisen asteen kolmannen luokan syksyllä. Identiteetin mittari koostui 13 väittämästä, jotka jakautuivat identiteetin viiteen eri ulottuvuuteen. Sitoutumista kuvasi kaksi väittämää (esim. *“Tiedän mihin suuntaan elämässäni etenen”*), etsintää neljä väittämää (esim. *“Ajattelen aktiivisesti eri tavoitteita, joita tavoitella”*), uudelleenharkintaa kaksi väittämää (esim. *“Mietin sopivatko elämäntavoitteeni todella minulle”*), samaistumista kaksi väittämää (esim. *“Tulevaisuudensuunnitelmani antavat minulle itsevarmuutta”*) ja murehtivaa etsintää kolme väittämää (esim. *“Murehdin sitä, mitä elämässäni haluan”*). Nuoret vastasivat identiteettiin liittyviin väittämiin asteikolla 1-5 (1= *“Eri mieltä”*, 5= *“Samaa mieltä”*). Identiteettiväittämistä muodostettiin keskiarvosummamuuttujat jokaiselle identiteetin ulottuvuudelle ja mittapisteelle erikseen. Summamuuttujat muodostettiin Iisakan (2018) tutkimuksen faktorirakennetta noudattaen. Identiteetin ulottuvuuksien keskiarvosummamuuttujien reliabiliteetit eri mittapisteissä on esitetty taulukossa 1. Reliabiliteetit (Cronbachin alfa) olivat riittävällä tasolla kaikilla mittapisteillä.

TAULUKKO 1. Identiteetin ulottuvuuksien reliabiliteetit (Cronbachin alfa) kaikilla mittapisteillä.

	Sitoutuminen	Etsintä	Uudelleenharkinta	Samaistuminen	Murehtiva etsintä
Mittapiste 1	.94	.77	.72	.88	.80
Mittapiste 2	.94	.77	.74	.87	.83
Mittapiste 3	.93	.73	.75	.88	.80
Mittapiste 4	.95	.69	.75	.89	.85
Mittapiste 5	.92	.75	.70	.89	.82

Mittapiste 1: yhdeksännen luokan syksy, Mittapiste 2: yhdeksännen luokan kevät, Mittapiste 3: toisen asteen ensimmäisen luokan syksy, Mittapiste 4: toisen asteen ensimmäisen luokan kevät, Mittapiste 5: toisen asteen kolmannen luokan syksy.

Masennusoireilu. Masennusoireilua mitattiin Depression Scale –mittarin suomennetulla versiolla (DEPS; Salokangas, Stengård & Poutanen, 1994). Masennusoireilua mitattiin yhdeksännen luokan syksyllä. Tässä tutkimuksessa masennusoireilulla viitataan nuorten itsearvioimaan mielialaan, jota mitattiin kymmenellä väittämällä, kuten *“Tunsin itseni surumieliseksi”, “En nauttinut elämästäni”* ja *“Minusta tuntui, ettei alakuloisuuteni hellittänyt edes perheeni tai ystäväni avulla”*. Väittämiin vastattiin asteikolla 0–3 (0= *“Ei lainkaan”*, 1= *“Jonkin verran”*, 2= *“Melko paljon”*, 3= *“Erittäin paljon”*). Mitä korkeamman arvon yksilö sai masennusoireilusta, sitä enemmän hänellä oli masennusoireita. Masennusoireilun kymmenestä väittämästä muodostettiin keskiarvosummamuuttuja, jonka arvot vaihtelivat välillä 0-30. Tutkittavat koodattiin masennusoireilun perusteella kahteen ryhmään: (0= *ei lainkaan masennusoireilua*, 1= *masennusoireilua*). Tässä tutkimuksessa masennusoireilun rajaksi määriteltiin aikaisempaa tutkimusta mukaillen keskiarvosummamuuttujassa yhteispistemäärä 9 tai enemmän (Lappalainen ym., 2021). Tutkittavat jaettiin vastaavasti ei-masennusoireilevien ryhmään, mikäli masennusoireilun keskiarvosummamuuttuja sai yhteispistemääräksi alle 9. Masennusoireilun keskiarvosummamuuttujan reliabiliteettikertoimeksi saatiin $\alpha = .95$.

2.3. Aineiston analyysi

Tutkimuksen ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, tapahtuuko identiteetin ulottuvuuksissa (sitoutuminen, etsintä, uudelleenharkinta, samaistuminen ja murehtiva etsintä) keskiarvotason muutoksia yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn välillä. Tätä tutkittiin toistomittausten varianssianalyysillä erikseen jokaiselle identiteetin ulottuvuudelle. Ajan ja identiteetin ulottuvuuksien muutosten parittaiset vertailut suoritettiin Bonferroni -testillä. Toisen tutkimuskysymyksen pyrkimyksenä oli selvittää, kuinka suuri osa aineiston nuorista kokee masennusoireita ja kuinka moni ei koe masennusoireita yhdeksännen luokan syksyllä. Masennusoireilun määrää tutkittiin tarkastelemalla frekvenssijakaumia ja suhteellisia prosentteja. Kolmantena tutkittiin, onko yhdeksännen luokan syksyllä mitattu masennusoireilun taso

yhteydessä identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuviin keskiarvotason muutoksiin yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä. Tätä tutkittiin toistomittausten varianssianalyysillä, jossa ryhmitteleväksi tekijäksi lisättiin dikotominen masennusoireilumuuttuja. Tutkimuksessa tarkasteltiin ajan ja masennusoireilun päävaikutusta eli sitä, onko masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien välillä eroa identiteetin ulottuvuuksien tasossa. Lisäksi tutkittiin ajan ja masennusoireilun yhdysvaikutuksia eli sitä, onko identiteetin keskiarvotason kehitys erilaista riippuen siitä, onko nuorella masennusoireilua vai ei. Aineiston analysointiin käytettiin SPSS 27 –ohjelmaa.

3 TULOKSET

3.1. Muutokset identiteetin ulottuvuuksissa yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli selvittää identiteetin ulottuvuuksien muutoksia yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä. Identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuvien muutosten tilastollista merkitsevyyttä tutkittiin toistomittausten varianssianalyysillä jokaiselle identiteetin ulottuvuudelle erikseen. Taulukossa 2 on esitelty identiteetin ulottuvuuksien keskiarvot ja keskihajonnat kaikilla mittapisteillä.

TAULUKKO 2. Identiteetin ulottuvuuksien keskiarvot ja –hajonnat viidellä eri mittapisteellä.

	Sitoutuminen	Etsintä	Uudelleenarkinta	Samaistuminen	Murehtiva etsintä
	ka (kh)	ka (kh)	ka (kh)	ka (kh)	ka (kh)
Mittapiste 1 (<i>n</i> = 438)	3.49 (1.10)	3.58 (.80)	3.29 (1.00)	3.24 (1.09)	2.84 (1.02)
Mittapiste 2 (<i>n</i> = 438)	3.63 (1.06)	3.66 (.78)	3.37 (.99)	3.27 (1.08)	2.82 (1.03)
Mittapiste 3 (<i>n</i> = 438)	3.41 (1.07)	3.63 (.76)	3.29 (1.00)	3.12 (1.06)	2.92 (1.07)
Mittapiste 4 (<i>n</i> = 438)	3.43 (1.12)	3.69 (.75)	3.40 (1.02)	3.11 (1.11)	2.89 (1.08)
Mittapiste 5 (<i>n</i> = 438)	3.29 (1.17)	3.79 (.82)	3.44 (1.07)	3.11 (1.16)	3.15 (1.12)

Mittapiste 1: yhdeksännen luokan syksy, Mittapiste 2: yhdeksännen luokan kevät, Mittapiste 3: toisen asteen ensimmäisen luokan syksy, Mittapiste 4: toisen asteen ensimmäisen luokan kevät, Mittapiste 5: toisen asteen kolmannen luokan syksy.

Sitoutuminen. Ajalla oli tilastollisesti merkitsevä päävaikutus identiteettiin sitoutumiseen ($F(4, 434) = 10.340, p < .01, \eta^2 = .023$). Sitoutumisessa tapahtui muutoksia keskiarvotasolla yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä. Sitoutumista oli yhdeksännen luokan syksyllä vähemmän, kuin yhdeksännen luokan keväällä ($p < .05$). Yhdeksännen luokan keväällä sitoutumista oli puolestaan enemmän, kuin toisen asteen ensimmäisen luokan syksyllä ($p < .01$) tai keväällä ($p < .01$). Sitoutumista oli myös yhdeksännen luokan syksyllä ($p < .05$) ja keväällä ($p < .01$) enemmän, kuin toisen asteen kolmannen luokan syksyllä.

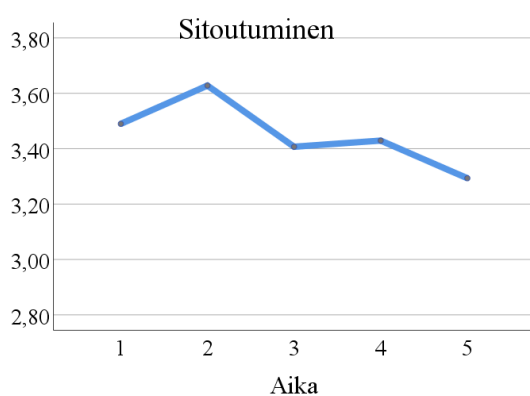
Etsintä. Ajalla oli tilastollisesti merkitsevä päävaikutus identiteetin etsintään ($F(4, 434) = 8.781, p < .01, \eta^2 = .020$). Identiteetin etsinnässä tapahtui muutoksia yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä. Yhdeksännen luokan syksyllä identiteetin etsintää oli vähemmän, kuin toisen asteen ensimmäisen luokan keväällä ($p < .05$) tai kolmannen luokan syksyllä ($p < .01$). Vastaavasti yhdeksännen luokan keväällä ($p < .05$) sekä toisen asteen ensimmäisen luokan syksyllä ($p < .01$) identiteetin etsintää oli vähemmän, kuin toisen asteen kolmannen luokan syksyllä.

Uudelleenharkinta. Ajalla oli tilastollisesti merkitsevä päävaikutus identiteetin uudelleenharkintaan ($F(4, 434) = 2.943, p < .05, \eta p^2 = .007$). Uudelleenharkinnassa tapahtui tilastollisesti merkitsevää muutosta yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn välillä. Parittaisissa vertailuissa mikään yksittäinen ajankohta ei kuitenkaan poikennut tilastollisesti merkitsevästi toisesta ajankohdasta.

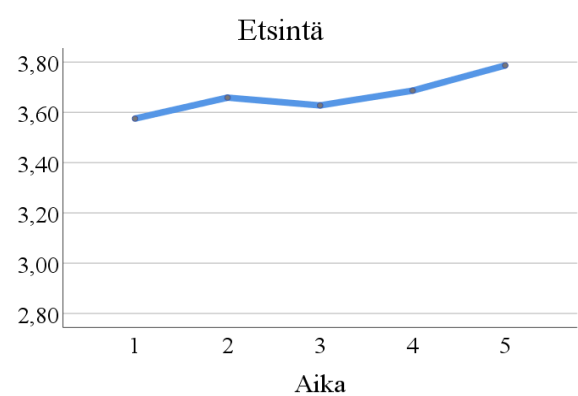
Samaistuminen. Ajalla oli tilastollisesti merkitsevä päävaikutus identiteettiin samaistumiseen ($F(4, 434) = 4.192, p < .01, \eta p^2 = .010$). Identiteettiin samaistumisessa tapahtui muutosta yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä. Samaistumista oli yhdeksännen luokan keväällä enemmän, kuin toisen asteen ensimmäisen luokan syksyllä ($p < .05$) tai keväällä ($p < .05$).

Murehtiva etsintä. Ajalla oli tilastollisesti merkitsevä päävaikutus murehtivan etsinnän ulottuvuuteen ($F(4, 434) = 15,761, p < .01, \eta p^2 = .035$). Murehtivassa etsinnässä havaittiin muutoksia yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn välillä. Toisen asteen kolmannen luokan syksyllä murehtivaa etsintää oli enemmän, kuin yhdeksännen luokan syksyllä ($p < .01$) tai keväällä ($p < .01$) sekä toisen asteen ensimmäisen luokan syksyllä ($p < .01$) tai kolmannen luokan syksyllä ($p < .01$).

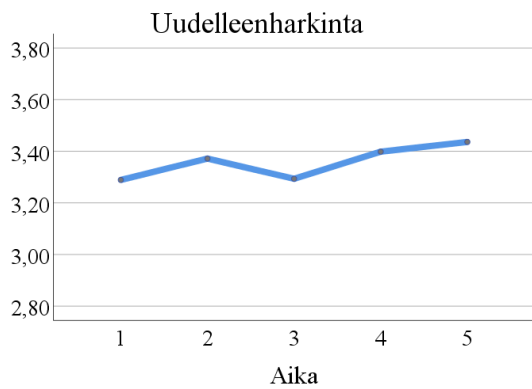
Kuviot 1–5 havainnollistavat keskiarvotason muutoksia identiteetin ulottuvuuksissa yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä.

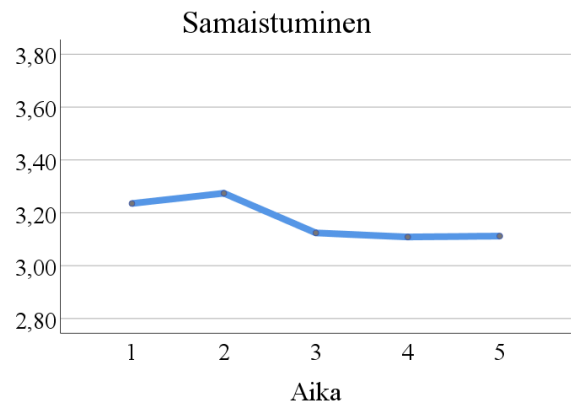
KUVIO 1. Identiteettiin sitoutumisen keskiarvotason muutokset yhdeksännen luokan syksystä (1) toisen asteen kolmannen luokan syksyyn (5).

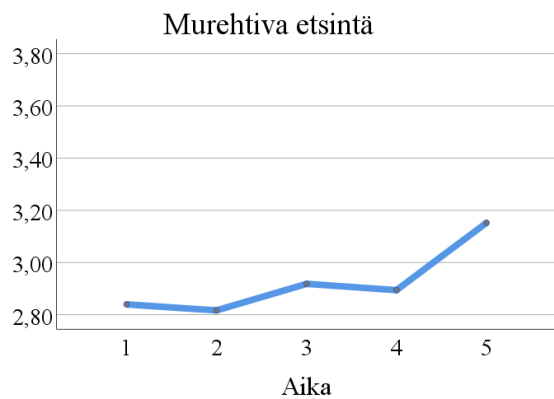
KUVIO 2. Identiteetin etsinnän keskiarvotason muutokset yhdeksännen luokan syksystä (1) toisen asteen kolmannen luokan syksyyn (5).

KUVIO 3. Identiteetin uudelleenarkinnan keskiarvotason muutokset yhdeksännen luokan syksystä (1) toisen asteen kolmannen luokan syksyyn (5).

KUVIO 4. Identiteettiin samaistumisen keskiarvotason muutokset yhdeksännen luokan syksystä (1) toisen asteen kolmannen luokan syksyyn (5).

KUVIO 5. Murehtivan identiteetin etsinnän keskiarvotason muutokset yhdeksännen luokan syksystä (1) toisen asteen kolmannen luokan syksyyn (5).

3.2. Masennusoireilun määrä yhdeksännen luokan syksyllä ja masennusoireilun yhteydet identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuviin muutoksiin yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä

Toinen tutkimuskysymys kohdentui tarkastelemaan masennusoireilun määrää aineistossa ($n = 877$) yhdeksännen luokan syksyllä. Masennusoireilun määrää yhdeksännen luokan syksyllä tutkittiin frekvenssijakaumia tarkastelemalla asetettujen katkaisurajojen perusteella (Lappalainen ym., 2021). Masennusoireilua oli yhdeksännen luokan syksyllä 29,1 %:lla eli 255 nuorella ja vastaavasti 70,9 %:lla nuorista eli 622:lla ei ollut masennusoireilua.

Kolmannen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli tutkia yhdeksännellä luokalla havaitun masennusoireilun yhteyksiä identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuviin muutoksiin yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä. Masennusoireilun yhteyksiä identiteetin ulottuvuuksien muutoksiin tutkittiin toistomittausten varianssianalyysillä. Ryhmittelevänä muuttujana oli masennusoireilu, joka oli koodattu kaksiluokkaiseksi muuttujaksi ($0 = ei\ masennusoireilua$, $1 = masennusoireilua$). Taulukossa 3 on esitelty identiteetin eri ulottuvuuksien keskiarvot ja –hajonnat masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä. Analyysien tulokset on esitelty taulukossa 4. Kuviot 6–10 havainnollistavat pää- ja yhdysvaikutuksia sekä niiden suuntaa.

TAULUKKO 3. Identiteetin ulottuvuuksien keskiarvot ja –hajonnat masennusoireilevien ja ei-masennusoirelevien välillä.

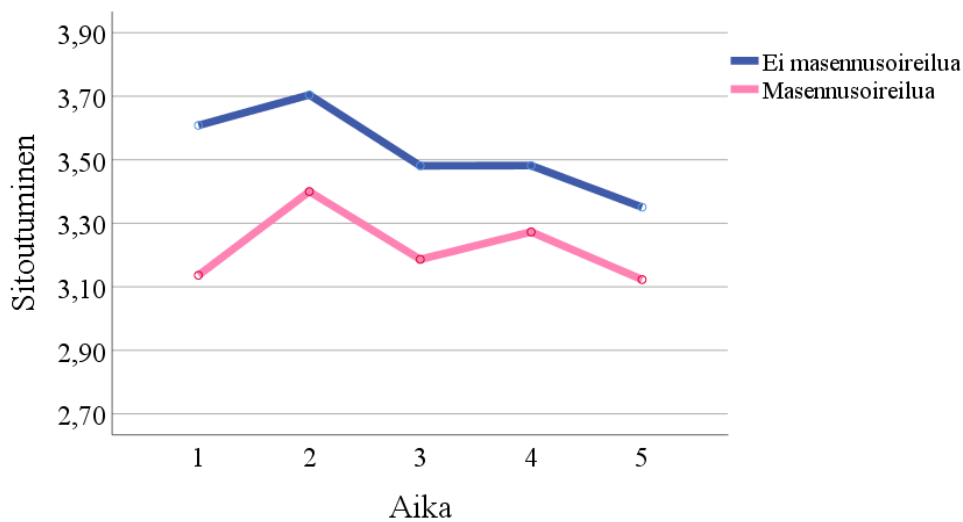
	Mittapiste 1	Mittapiste 2	Mittapiste 3	Mittapiste 4	Mittapiste 5
	ka (kh)	ka (kh)	ka (kh)	ka (kh)	ka (kh)
Sitoutuminen					
Masennusoireilua (<i>n</i> = 110)	3.14 (1.22)	3.40 (1.10)	3.19 (1.18)	3.27 (1.14)	3.12 (1.27)
Ei masennusoireilua (<i>n</i> = 328)	3.61 (1.04)	3.70 (1.03)	3.48 (1.03)	3.48 (1.11)	3.35 (1.14)
Etsintä					
Masennusoireilua (<i>n</i> = 110)	3.34 (.93)	3.52 (.77)	3.52 (.78)	3.70 (.81)	3.68 (.89)
Ei masennusoireilua (<i>n</i> = 328)	3.65 (.74)	3.71 (.78)	3.66 (.75)	3.68 (.73)	3.82 (.79)
Uudelleenarkinta					
Masennusoireilua (<i>n</i> = 110)	3.30 (1.07)	3.51 (.93)	3.37 (1.07)	3.60 (.96)	3.49 (1.10)
Ei masennusoireilua (<i>n</i> = 328)	3.29 (.98)	3.33 (1.00)	3.27 (.98)	3.33 (1.03)	3.42 (1.06)
Samaistuminen					
Masennusoireilua (<i>n</i> = 110)	2.76 (1.16)	2.87 (1.15)	2.84 (1.11)	2.87 (1.14)	2.85 (1.24)
Ei masennusoireilua (<i>n</i> = 328)	3.39 (1.02)	3.41 (1.03)	3.22 (1.03)	3.19 (1.09)	3.20 (1.12)
Murehtiva etsintä					
Masennusoireilua (<i>n</i> = 110)	3.35 (1.04)	3.23 (1.02)	3.26 (1.16)	3.20 (1.07)	3.43 (1.14)
Ei masennusoireilua (<i>n</i> = 328)	2.67 (.95)	2.68 (1.00)	2.80 (1.01)	2.79 (1.06)	3.06 (1.10)

Mittapiste 1: yhdeksännen luokan syksy, Mittapiste 2: yhdeksännen luokan kevät, Mittapiste 3: toisen asteen ensimmäisen luokan syksy, Mittapiste 4: toisen asteen ensimmäisen luokan kevät, Mittapiste 5: toisen asteen kolmannen luokan syksy.

TAULUKKO 4. Ajan ja masennusoireilun pää- ja yhdysvaikutukset identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuviin muutoksiin yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä.

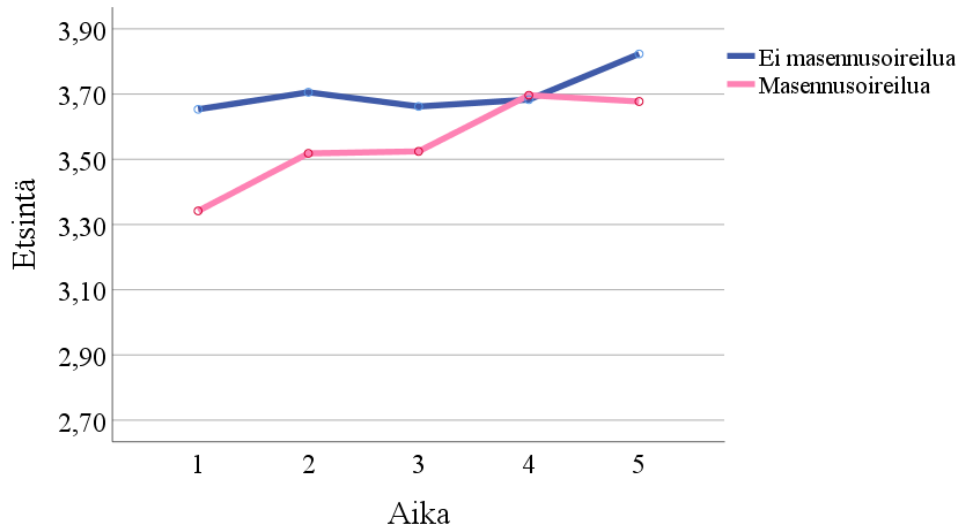
	<i>df</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>ηp²</i>
Sitoutuminen				
aika	4	7.41	< .001	.06
masennusoireilu	1	10.69	< .001	.02
aika*masennusoireilu	4	1.21	.31	.01
Etsintä				
aika	4	7.97	< .001	.07
masennusoireilu	1	5.39	.02	.01
aika*masennusoireilu	4	3.42	.01	.03
Uudelleenharkinta				
aika	4	3.31	.01	.03
masennusoireilu	1	2.49	.12	.00
aika*masennusoireilu	4	1.58	.18	.01
Samaistuminen				
aika	4	1.32	.26	.01
masennusoireilu	1	24.40	< .001	.05
aika*masennusoireilu	4	2.00	.09	.02
Murehtiva etsintä				
aika	4	6.65	< .001	.06
masennusoireilu	1	29.53	< .001	.06
aika*masennusoireilu	4	1.95	.10	.02

Sitoutuminen (Taulukko 4, Kuvio 6). Identiteettiin sitoutumisen osalta ajan ja masennusoireilun välillä ei havaittu tilastollisesti merkitsevää yhdysvaikutusta. Masennusoireilulla sen sijaan havaittiin tilastollisesti merkitsevä päävaikutus: masennusoireilua kokevilla nuorilla identiteettiin sitoutumisen taso oli kaikissa mittapisteissä vähäisempää, kuin ei-masennusoireilua kokevilla nuorilla. Ajalla havaittiin lisäksi tilastollisesti merkitsevä päävaikutus, jonka tulkinta on kuvattu tarkemmin luvussa 3.1.

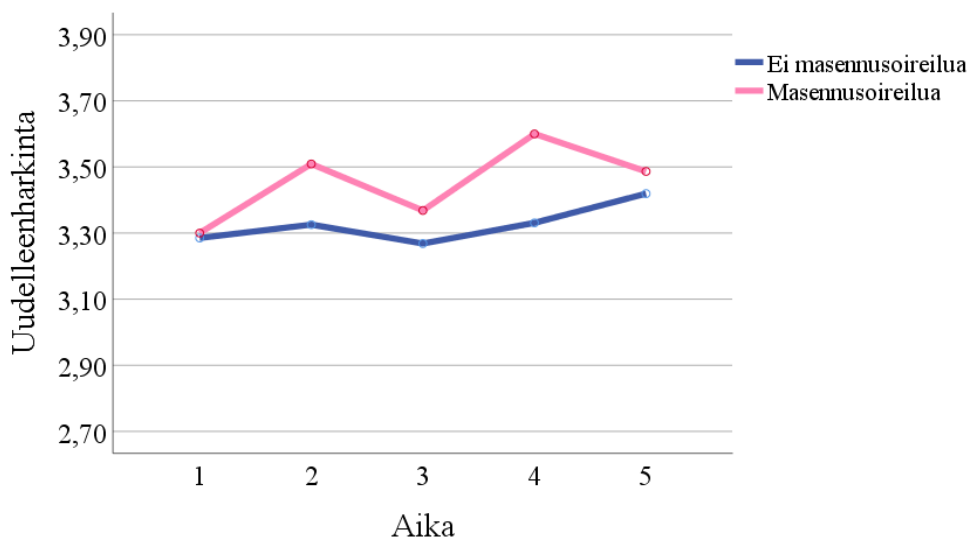
KUVIO 6. Identiteettiin sitoutumisen keskiarvotason muutokset masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä.

Etsintä (Taulukko 4, Kuvio 7). Identiteetin etsinnän osalta tulokset osoittivat, että ajalla ja masennusoireilulla oli tilastollisesti merkitsevä yhdysvaikutus. Yhdysvaikutusta tarkastellessa havaittiin, että identiteetin etsinnän taso muuttui eri tavalla mittapisteiden välillä tilastollisesti merkitsevästi riippuen siitä, oliko nuorella masennusoireilua vai ei. Kuviosta 7 nähdään, että masennusoireilevien ryhmässä identiteetin etsinnän taso kasvaa yhdeksännen luokan syksyn ja kevään välillä sekä toisen asteen ensimmäisen luokan syksyn ja kevään välillä. Yhdeksännen luokan kevään ja toisen asteen ensimmäisen luokan syksyn sekä toisen asteen ensimmäisen luokan kevään ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn välillä identiteetin etsinnän taso pysyi puolestaan melko tasaisena. Ei- masennusoireilevien ryhmässä puolestaan etsinnän taso pysyi melko tasaisena yhdeksännen luokan syksystä toisen asteen ensimmäisen luokan kevääseen. Toisen asteen ensimmäisen luokan keväällä identiteetin etsinnän taso nousi toisen asteen kolmannen luokan syksyyn. Sekä ajalla että masennusoireilulla havaittiin päävaikutus.

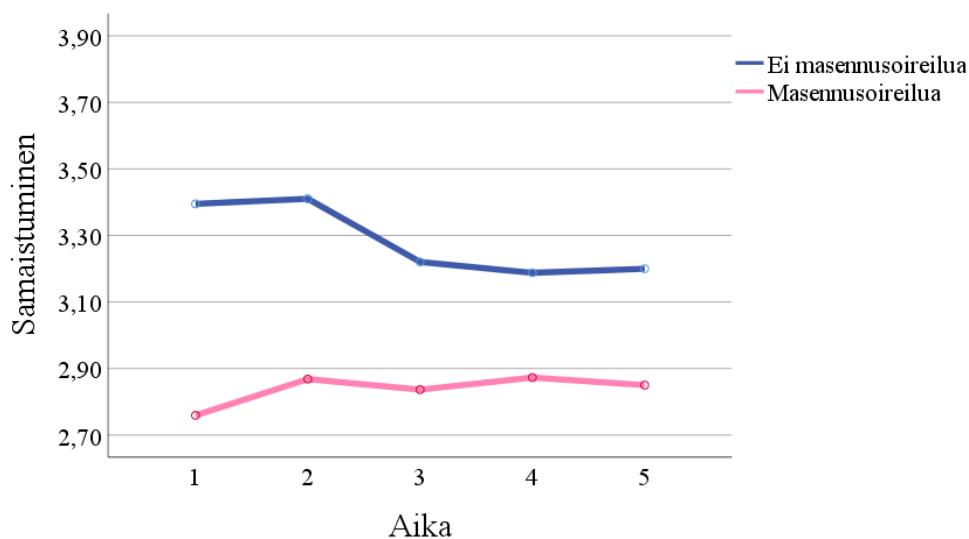
KUVIO 7. Identiteetin etsinnän keskiarvotason muutokset masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä.

Uudelleenharkinta (Taulukko 4, Kuvio 8). Ajan ja masennusoireilun välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhdysvaikutusta identiteetin uudelleenharkinnan osalta. Masennusoireilulla ei havaittu tilastollisesti merkitsevää päävaikutusta eli uudelleenharkinnan taso ei ollut erilaista masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä. Sen sijaan ajalla havaittiin päävaikutus, jonka tulkinta löytyy luvusta 3.1.

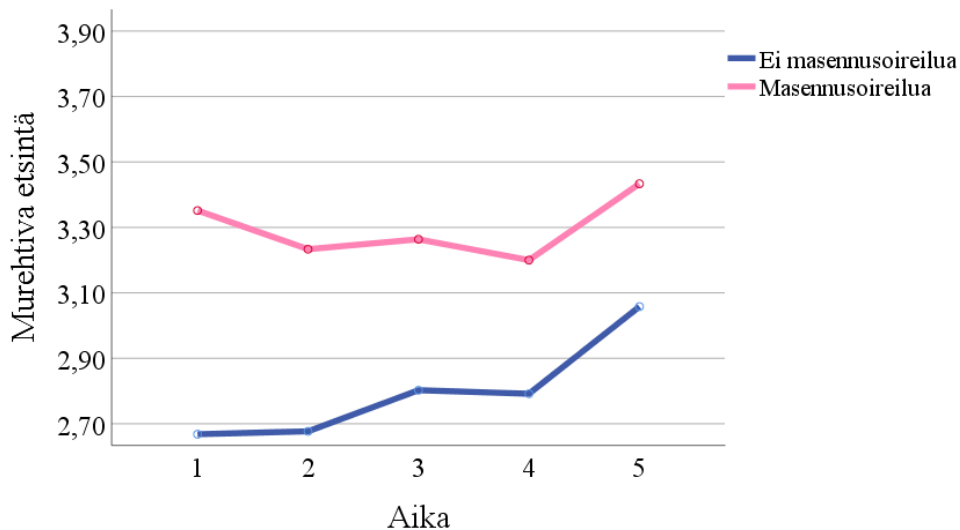
KUVIO 8. Identiteetin uudelleenarvioinnin keskiarvotason muutokset masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä.

Samaistuminen (Taulukko 4, Kuvio 9). Identiteettiin samaistumisen osalta ajalla ja masennusoireilulla havaittiin marginaalisesti merkitsevä yhdysvaikutus. Samaistumisen taso muuttui marginaalisesti merkitsevästi mittapisteiden välillä eri tavalla riippuen siitä, kokiko nuori masennusoireilua vai ei. Kuvio 9 nähdään, että masennusoireilua kokevilla nuorilla identiteettiin samaistuminen pysyi melko samalla tasolla yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn välillä. Ei-masennusoireilua kokevilla nuorilla identiteettiin samaistumisen taso pysyi puolestaan melko samana yhdeksännen luokan syksyn ja kevään välillä, kun taas yhdeksännen luokan kevään ja toisen asteen ensimmäisen luokan syksyn välillä identiteettiin samaistuminen laski. Toisen asteen ensimmäisen luokan syksyn ja kolmannen luokan syksyn välillä identiteettiin samaistumisessa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Masennusoireilulla oli päävaikutus, mutta ajalle ei havaittu päävaikutusta.

KUVIO 9. Identiteettiin samaistumisen keskiarvotason muutokset masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä.

Murehtiva etsintä (Taulukko 4, Kuvio 10). Murehtivan etsinnän osalta ajalla ja masennusoireilulla ei havaittu tilastollisesti merkitsevää yhdysvaikutusta. Masennusoireilulla havaittiin päävaikutus: murehtivan etsinnän taso oli korkeampaa masennusoireilua kokevilla nuorilla, kuin ei-masennusoireilua kokevilla nuorilla. Ajalla havaittiin tilastollisesti merkitsevä päävaikutus, jonka tulkinta on avattu luvussa 3.1.

KUVIO 10. Murehtivan identiteetin etsinnän keskiarvotason muutokset masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä.

4 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, onko nuorten kokemalla masennusoireilulla yhteyksiä identiteetin ulottuvuuksissa (sitoutuminen, etsintä, uudelleenarkinta, samaistuminen ja murehtiva etsintä) tapahtuviin muutoksiin yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn välillä. Tulokset osoittivat, että kaikissa identiteetin ulottuvuuksissa tapahtui muutosta yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan välillä. Lisäksi havaittiin, että noin kolmannes nuorista koki masennusoireilua yhdeksännellä luokalla. Yhdeksännellä luokalla koettu masennusoireilu oli yhteydessä identiteetin ulottuvuuksista etenkin etsinnän ja samaistumisen kehitykseen. Yhdeksännen luokan alusta toisen asteen alkuun muutokset identiteetin etsinnässä olivat

masennusoireiluryhmien välillä samansuuntaisia. Masennusoireilevilla nuorilla etsintä kasvoi toisen asteen ensimmäisen luokan syksystä kevääseen, jonka jälkeen etsinnässä ei havaittu muutosta. Ei-masennusoireilevilla nuorilla puolestaan identiteetin etsinnässä ei tapahtunut juurikaan muutoksia ennen toisen asteen ensimmäisen luokan kevättä, jonka jälkeen etsintä kasvoi. Samaistumisen osalta ainoastaan masennusoireilua kokevilla nuorilla tapahtui kasvua yhdeksännen luokan aikana. Ei-masennusoireilevilla nuorilla samaistumisen havaittiin laskevan toiselle asteelle siirryttäessä, kun taas masennusoireilevilla samaistuminen pysyi keskimäärin samalla tasolla. Identiteettiin samaistuminen oli tutkitulla aikavälillä keskimäärin matalampaa masennusoireilevilla nuorilla, kuin ei-masennusoireilevilla nuorilla. Lisäksi havaittiin, että masennusoireilevilla nuorilla oli ei-masennusoireilevia enemmän murehtivaa etsintää, kun taas ei-masennusoireilevilla oli enemmän identiteettiin sitoutumista. Tämän tutkimuksen tulokset antoivat tärkeää tietoa identiteetin kehityksen muutoksista sekä masennusoireilun yhteyksistä identiteetin kehitykseen nuorilla.

4.1. Muutokset identiteetin ulottuvuuksissa yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli tutkia, tapahtuuko identiteetin ulottuvuuksissa muutoksia yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä. Hypoteesina oli, että identiteetin ulottuvuuksista identiteetin etsinnässä ja identiteettiin sitoutumisessa tapahtuu kasvua tutkitulla aikavälillä. Muiden identiteetin ulottuvuuksien osalta ei tehty oletuksia, sillä aikaisempi tutkimus oli vähäisempää, kuin tutkimus identiteetin etsinnästä tai identiteettiin sitoutumisesta. Identiteetin etsintä kasvoi yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä. Identiteetin etsinnässä tapahtunut kasvu ei ollut kuitenkaan suoraviivaista, sillä yhdeksännen luokan kevään ja toisen asteen ensimmäisen luokan syksyn aikavälillä etsinnän trendi oli laskeva.

Tämän tutkimuksen tulokset tukivat asetettua hypoteesia identiteetin etsinnän osalta. Identiteetin etsinnässä tapahtunut kasvu tuki aikaisempia tutkimustuloksia, joissa identiteetin etsinnän on havaittu kasvavan nuorilla (Kalakoski & Nurmi, 1998; Kroger ym., 2010). Omia arvoja ja identiteettiä pohditaankin usein nuoruudessa (Marttunen & Karlsson, 2013b). Nuoren eteen aukeaa erilaisia vaihtoehtoja esimerkiksi harrastusten, koulutuksen ja ihmissuhteiden osalta, jotka antavat suuntaa nuoren elämälle (Nurmi ym., 2015). Erilaisten valintojen pohdinta on nuoruudessa tärkeää ja sen onkin todettu lisäävän hyvinvointia (Schwartz ym., 2011). Kansainvälistyvässä ja

digitalisoituvassa maailmassa elämään liittyviä valintoja on tarjolla lähes loputon määrä, joista nuoren tulisi valita omia intressejä vastaavia polkuja. Valintojen pohdinta ja valintojen tekeminen etenkin koulutus- ja ammatinvalinnan suhteen korostuu siirtymässä peruskoulusta toiselle asteelle (Thessler, 2018). Pohdinta kuitenkin ajoittuu nykyään entistä nuoremmalle iälle esimerkiksi vuonna 2020 tehdyn pääsykoeuudistuksen myötä. Uudistuksen myötä pääsykokeiden merkitys on vähentynyt ja ylioppilaskirjoituksista saadut arvosanat korostuvat yliopistopaikoista kilpaillessa. Pääsykoeuudistus on myös kasvattanut kuilua ammattikoulun ja yliopiston välillä, kun ylioppilaskirjoituksia painotetaan hakuprosessissa. Uudistuksen myötä päätöksenteko ajoittuu käytännössä siis jo yhdeksännelle luokalle, kun nuori tekee valintoja toisen asteen koulutuksen suhteen. Voi siis olla, että identiteetin etsinnän kasvua selittää osittain se, että suurien päätösten edessä olevat nuoret pyrkivät aktiivisesti etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja omaan tulevaisuuteensa ja identiteettiinsä liittyen. Etsinnän lievää laskua yhdeksännen luokan lopun ja toisen asteen alun välillä voisi selittää esimerkiksi nuorten kokema koulusiirtymä. Peruskoulun lähestyessä loppuaan valinnat jatko-opinnoista on tehty, eikä erilaisten vaihtoehtojen pohtiminen ole enää yhtä ajankohtaista, kuin yhdeksännen luokan alussa. Vastaavasti toisen asteen opintojen alkaessa nuori joutuu tekemään uusia tulevaisuuttaan koskevia päätöksiä, joka voisi osaltaan selittää tähän ajanjaksoon sijoittuvaa etsinnän tasaista kasvua.

Hypoteesi identiteettiin sitoutumisen osalta toteutui osittain. Aikaisemmissa tutkimuksissa nuorten identiteettiin sitoutumisen on havaittu lisääntyvän (Kalakoski & Nurmi, 1998; Kroger ym., 2010; Marcia, 1980). Tässä tutkimuksessa sitoutumisen tasossa tapahtui kasvua vain yhdeksännen luokan aikana, mutta sitoutuminen kääntyi tämän jälkeen laskuun. Näin ollen yhdeksännen luokan ajalta saadut tulokset ovat yhdenmukaisia aikaisempien tutkimusten kanssa. Tässä tutkimuksessa identiteettiin sitoutuminen oli korkeimmalla tasolla juuri ennen toiselle asteelle siirtymistä. Tulos on yhdenmukainen Kalakosken ja Nurmen (1998) tutkimuksen kanssa, jonka mukaan nuorten identiteettiin sitoutuminen oli muita ikäryhmiä korkeammalla tasolla niillä, jotka olivat juuri siirtymässä yläkoulusta toiselle asteelle. Identiteettiin sitoutumisen laskua peruskoulun jälkeen voisi puolestaan selittää samanaikainen identiteetin etsinnän tason kasvu. Nuorten kasvava tarve pohtia omaan elämäänsä liittyviä valintoja ja etsiä identiteettiään voi vähentää nuorten kokemusta valintoihin ja identiteettiin sitoutumisesta. On mahdollista, että yhdeksännen luokan aikana koulusiirtymän lähestyessä, nuorten valinnat alkavat selkiintyä ja näin ollen valintoihin sitoutuminen kasvaa. Toiselle asteelle siirryttäessä nuori joutuu uusien valintojen eteen, joka voi vastavuoroisesti vähentää kokemusta identiteettiin sitoutumisesta.

Tulokset osoittivat lisäksi, että muutosta ajan suhteen tapahtui myös kaikissa muissa identiteetin ulottuvuuksissa. Uudelleenharkinnassa tapahtui muutosta yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn välillä. Parittaiset vertailut kuitenkin osoittivat, että mikään yksittäinen mittapiste ei eronnut tilastollisesti merkitsevästi toisesta. Mittapisteiden välisiä eroja olisi voitu havaita toista parittaisten vertailujen menetelmää käyttämällä. Uudelleenharkinnan trendi oli kuitenkin pääosin kasvava. Sama ilmiö on havaittavissa myös Iisakan (2018) pro gradu - tutkielmassa, jossa uudelleenharkinnan ulottuvuudessa ei havaittu tilastollisesti merkitseviä muutoksia, vaikka trendi olikin kasvava. Identiteettiin samaistumisessa puolestaan tapahtui laskua yhdeksännen luokan kevään ja toisen asteen ensimmäisen luokan syksyllä, mutta muiden ajankohtien välillä identiteettiin samaistuminen pysyi suhteellisen matalalla tasolla. Luyckxin ja kollegoiden (2008) kaksoissyklimallassa ensimmäinen sykli sisältää identiteetin etsinnän sekä valintoihin sitoutumisen. Uudelleenharkinta ja mahdollinen valintoihin samaistuminen tapahtuu Luyckxin ja kollegoiden (2008) kaksoissyklimallassa vasta etsinnän ja sitoutumisen jälkeen. Uudelleenharkinnan ja samaistumisen onkin ajateltu olevan ajankohtaisempia myöhemmässä nuoruudessa tai varhaisaikuisuudessa (Luyckx ym., 2008). Tässä tutkimuksessa saadut tulokset identiteetin uudelleenharkinnasta ja identiteettiin samaistumisesta ovat samansuuntaisia kaksoissyklimallin kanssa.

Murehtivaa etsintää oli eniten toisen asteen kolmannen luokan syksyllä verrattuna muihin ajankohtiin. Yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen ensimmäisen luokan kevään aikavälillä murehtivan etsinnän taso pysyi suhteellisen matalalla tasolla, vaikka pieniä muutoksia olikin havaittavissa. Yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen ensimmäisen luokan kevään välistä suhteellisen matalana pysynyttä murehtivaa etsintää voi selittää esimerkiksi valintojen pohdintaan tarjottu ohjaus. Toisen asteen opintoihin hakeudutaan yhdeksännen luokan lopussa yhdessä opinto-ohjauksessa, kun taas esimerkiksi lukion loppupuolella jatko-opintoihin hakeutuminen on vapaaehtoista, eikä sitä tehdä koulussa yhdessä. Tässä tutkimuksessa murehtivan etsinnän taso nousi toisen asteen viimeiselle luokalle tultaessa huomattavasti. Murehtivan etsinnän tason kasvua toisen asteen koulutuksen loppua lähestyttäessä voisi selittää esimerkiksi lähestyvät jatko-opinnot tai työelämään siirtyminen. Nuoret ovat suurien päätösten edessä, eivätkä tulevaisuutta koskevat päätökset ole kaikille helppoja (Luyckx ym., 2014). Jo aiemmin mainittu vuoden 2020 pääsykoeuudistus tulee jatko-opintoihin hakeutuville nuorille ajankohtaiseksi, mikä voi aiheuttaa nuorille stressiä ja paineita. Tuoreimman kouluterveyskyselyn mukaan uupumus-, ahdistus- ja masennusoireilussa onkin tapahtunut kasvua vuosien 2017 ja 2021 välillä (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2021). Lisäksi jatko-opintoihin suuntaavista nuorista osa saattaa hakeutua toiselle

paikkakunnalle opiskelemaan ja mahdollisesti muuttaa ensimmäistä kertaa pois vanhempien luota. Voi siis sanoa, että nuoret joutuvat tekemään tärkeitä, jopa stressiä aiheuttavia tulevaisuuttaan koskevia päätöksiä toisen asteen koulutuksen lähestyessä loppuaan, mikä voisi osaltaan selittää murehtivan etsinnän kasvua toisen asteen kolmannelle luokalle siirryttäessä.

4.2. Nuorten kokema masennusoireilu yhdeksännen luokan syksyllä

Toisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää masennusoireilun yleisyyttä tutkimuksen nuorilla yhdeksännen luokan syksyllä. Aikaisemman tutkimuksen perusteella oletettiin, että noin kolmannes tutkimuksen nuorista kokee itsearvioitua masennusoireilua (Lappalainen ym., 2021). Tämän tutkimuksen nuorista lähes kolmasosa raportoi kokevansa masennusoireita, joten tulos on yhdenmukainen asetetun hypoteesin kanssa. Erilaisia mittareita tai katkaisurajoja käyttäneissä tutkimuksissa masennusoireilua on arvioitu esiintyvän noin 20–25 %:lla nuorista (Marttunen & Karlsson, 2013a; Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2021). Voi siis olla, että muita menetelmiä käyttämällä masennusoireilun esiintyvyys olisi voinut poiketa tässä tutkimuksessa saadusta tuloksesta. Tutkimuksesta, käytetystä mittarista tai katkaisurajasta riippumatta masennusoireilua esiintyy nuorilla kuitenkin paljon. Nuorten korkeaan masennusoireiluun voi vaikuttaa esimerkiksi nuoruuteen liittyvät fyysiset, psyykkiset sekä sosiaaliset muutokset, jotka eivät suju kaikilla odotusten mukaisesti. Lisäksi esimerkiksi siirtymät koulupolkujen välillä tai kotoa pois muutto saattavat tuntua joistakin nuorista ylivoimaisilta ja siten altistaa masennusoireilulle (Karlsson ym., 2016).

4.3. Masennusoireilun yhteydet identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuviin muutoksiin yhdeksännen luokan syksyn ja toisen asteen kolmannen luokan syksyn aikavälillä

Kolmas tutkimuskysymys kohdentui tarkastelemaan, onko yhdeksännen luokan syksyllä havaittu masennusoireilun taso yhteydessä identiteetin ulottuvuuksien muutoksiin yhdeksännen luokan ja toisen asteen kolmannen luokan aikavälillä. Kolmannen tutkimuskysymyksen osalta ei tehty oletuksia vähäisen ja ristiriitaisen tutkimustiedon vuoksi. Aikaisemmissa tutkimuksissa masennusoireilun on havaittu heikentävän identiteettiä sitoutumista (Schwartz ym., 2012; van Doeselaar ym., 2018). Bechtin ja kollegoiden tutkimuksessa (2019) puolestaan havaittiin, että

masennusoireilu ei heikentänyt identiteettiin sitoutumista. Aikaisempi tutkimusnäyttö ei näin ollen tarjoa yhtenäistä kuvaa masennusoireilun vaikutuksista identiteettiin sitoutumiseen. Tässä tutkimuksessa identiteettiin sitoutuminen oli samansuuntaista sekä masennusoireilevilla että ei-masennusoireilevilla nuorilla. Tulokset kuitenkin osoittivat aikaisemman tutkimuksen mukaisesti (Schwartz ym., 2012; van Doeselaar ym., 2018), että identiteettiin sitoutuminen oli matalampaa masennusoireilevilla nuorilla eli masennusoireilu heikensi identiteettiin sitoutumista. Tämä on ymmärrettävää, sillä masennusoireilun on havaittu esimerkiksi heikentävän nuorten itseluottamusta ja lisäävän itsekritiikkiä (Isometsä, 2017). Masennusoireileville nuorille on myös tyypillistä, että päätösten tekeminen vaikeutuu ja kiinnostus useisiin asioihin heikentyy (Isometsä, 2017). Päätöksenteon vaikeudet, kohtuuton itsekritiikki sekä itseluottamuksen puute voivat vaikeuttaa omiin valintoihin sitoutumista. Van Doeselaar ja kollegat (2018) ovat myös pohtineet tutkimuksessaan, että kiinnostuksen menettämisen myötä voi olla vaikeaa sitoutua esimerkiksi tiettyyn koulutuspolkuun tai ihmissuhteisiin.

Identiteetin etsinnän osalta havaittiin, että etsinnän taso muuttui ajan myötä eri tavalla masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä. Etsinnässä tapahtunut muutos oli masennusoireilyryhmien välillä samansuuntaista toisen asteen ensimmäisen luokan syksyyn saakka. Molemmissa ryhmissä identiteetin etsinnässä tapahtui kasvua yhdeksännen luokan aikana ja toiselle asteelle siirryttäessä muutoksia ei juuri tapahtunut. Toisen asteen ensimmäisen luokan syksyn jälkeen ryhmien välinen muutos oli erilaista. Masennusoireilevilla nuorilla identiteetin etsintä kasvoi toisen asteen ensimmäisen luokan aikana, mutta etsintä kääntyi lievään laskuun tämän jälkeen. Ei-masennusoireilevilla nuorilla puolestaan muutoksia ei juuri tapahtunut toisen asteen ensimmäisen luokan aikana, kun taas toisen asteen opintojen loppua lähestyttäessä identiteetin etsintä kääntyi nousuun. Masennusoireilevilla nuorilla identiteetin etsinnässä tapahtuvaa kasvua toisen asteen ensimmäisen luokan aikana saattaa selittää jo aikaisemmissa tutkimuksissa havaittu masennusoireilun ja identiteetin etsinnän välinen positiivinen yhteys (esim. Marttinen, 2017). Masennusoireilevilla nuorilla identiteetin etsintä oli kuitenkin pääosin ei-masennusoireilevia matalampaa, lukuun ottamatta toisen asteen ensimmäisen luokan kevättä, jolloin etsinnän taso oli ryhmien välillä melko samalla tasolla. On mahdollista, että masennusoireilu vähentää nuoren halua ja jaksamista etsiä eri vaihtoehtoja, esimerkiksi masennusoireilulle tyypillisen uupumuksen ja mielihyvän menettämisen vuoksi (Isometsä, 2017), mikä voi osaltaan selittää masennusoireilevien nuorten pääosin matalampaa identiteetin etsintää. Ei-masennusoireilevien nuorten korkeampaa ja tasaisempaa identiteetin etsintää voi puolestaan selittää se, että ei-masennusoireilevilla nuorilla oma elämäntilanne saattaa olla masennusoireilevia nuoria vakaampi. Tällöin on ymmärrettävää, että ei-masennusoireilevien nuorten vaihtoehtojen punnitseminen pysyy ajanjaksosta riippumatta

suhteellisen tasaisena. Toisen asteen opintojen loppua lähestyttäessä etsinnän havaittiin kuitenkin kasvavan ei-masennusoireilevilla nuorilla, joka voi liittyä mahdollisten jatko-opintojen lähestymiseen.

Uudelleenharkinta ei muuttunut eri tavalla eikä ollut eri tasoista riippuen siitä, kokiko nuori masennusoireilua vai ei. Masennusoireilun taso ei tämän tutkimuksen tulosten mukaan ole yhteydessä siihen, kuinka paljon nuorilla esiintyy uudelleenharkintaa. Uudelleenharkinnan ja masennusoireilun välistä yhteyttä ei löytynyt myöskään esimerkiksi Luyckxin ja kollegoiden (2008) tutkimuksesta, joskin tutkimuksessa tutkittiin masennusoireilun yhteyksien sijaan identiteetin ulottuvuuksien yhteyksiä masennusoireiluun. Identiteettiin samaistumisen taso puolestaan muuttui marginaalisesti merkitsevästi ajan myötä eri tavalla riippuen siitä, kokiko nuori masennusoireilua vai ei. Masennusoireilevilla identiteettiin samaistuminen pysyi suhteellisen matalalla tasolla, kun taas ei-masennusoireilevilla identiteettiin samaistumisessa oli havaittavissa laskua yhdeksännen luokan kevään ja toisen asteen ensimmäisen luokan syksyn välillä. Ei-masennusoireilevilla samaistuminen oli laskusta huolimatta kuitenkin korkeampaa, kuin masennusoireilua kokevilla nuorilla. Kuten aiemmin mainittu, masennusoireiluun liittyy muun muassa itseluottamuksen menetystä (Isometsä, 2017). Voisi kuvitella, että omiin valintoihin samaistuminen olisi helpompaa silloin, kun nuori luottaa itseensä. Masennusoireilun ja samaistumisen välillä havaittu yhteys oli identiteetin tutkimuskentällä uusi löydös ja siten laajentaa ymmärrystä masennusoireilun ja identiteetin kehityksen välisistä yhteyksistä.

Murehtivassa etsinnässä tapahtuva muutos ei ollut erilaista masennusoireilevien ja ei-masennusoireilevien nuorten välillä. Murehtivan etsinnän havaittiin kuitenkin olevan huomattavasti korkeampaa masennusoireilevilla, kuin ei-masennusoireilevilla. Masennusoireiluun liittyykin itsekritiikkiä ja vaikeutta tehdä päätöksiä (Isometsä, 2017), joka voi ajaa nuoren vatvomaan ja murehtimaan omaa tulevaisuutta koskevia valintoja. Vastaavasti on mahdollista, että ei-masennusoireilevilla nuorilla on enemmän itseluottamusta, jolloin identiteetin etsintää ei kuvaa huolestuneisuus ja murehtiminen. Aikaisemmissa tutkimuksissa murehtivan identiteetin onkin todettu olevan yhteydessä masennusoireiluun (Luyckx ym., 2008; Marttinen, 2017; Marttinen ym., 2015; Schwartz ym., 2011), mutta tutkimuksissa ei otettu kantaa siihen, miten masennusoireilu on yhteydessä murehtivaan identiteetin etsintään.

4.4. Tutkimuksen rajoitukset

Tähän tutkimukseen liittyi joitakin rajoituksia. Tutkimus perustuu itsearviointimenetelmien käyttöön, joka asettaa omia rajoituksia tutkimukselle. Tällöin tutkimuksessa huomioidaan ainoastaan nuorten subjektiivinen kokemus, jolloin tuloksia saattaa vääristää esimerkiksi nuorille esitettyjen kysymysten tulkinnanvaraisuus, nuorten erilaiset vastaamistaipumukset tai jopa nuorten epätotuudenmukaiset vastaukset. Itsearviointimenetelmillä saadaan kuitenkin useissa tilanteissa arvokasta tietoa, sillä tutkittavien ajatuksiin ja tunteuksiin ei päästä muilla keinoilla käsiksi. Itsearviointimenetelmien lisäksi olisi tärkeää käyttää myös muita aineistonkeruumenetelmiä, jotta saadaan mahdollisimman laaja käsitys tutkittavasta ilmiöstä. On myös huomioitava, että tutkimuksessa ei huomioitu sukupuolijakauman vaikutusta tuloksiin. Aineiston nuorista huomattavasti suurempi osuus oli tyttöjä (alkumittaus 56,3 %) kuin poikia (alkumittaus 43,7 %) ja tyttöjen osuus kasvoi edelleen toisen asteen kolmannen luokan syksyyn saakka (tytöt 68,9 %, pojat, 29,4 %, muut 1,7 %). Sukupuolijakauman osalta tulee huomioida myös se, ettei muunsukupuolisia huomioitu ennen viimeistä mittapistettä.

Tuloksia tulkitessa tulee huomioida myös se, että tutkimuksessa tarkasteltiin vain niitä nuoria, jotka olivat vastanneet identiteettikyselyyn ensimmäisellä mittapisteellä. Osa nuorista tuli tutkimukseen mukaan vasta toisella asteella tai eivät olleet vastanneet identiteettiä koskevaan kyselyyn. Näin ollen vain noin puolet otoksen nuorista tulivat huomioiduksi ensimmäisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen analyysissä. Tutkimuksessa esiintyneen kadon vuoksi tarkasteltiin, eroavatko identiteettiä koskevaan kyselyyn vastanneet ja vastaamatta jättäneet nuoret toisistaan masennusoireilun suhteen. Masennusoireilevien osuuden havaittiin olevan kaikissa ajankohdissa suurempi niiden nuorten osalta, jotka eivät olleet vastanneet identiteettiä koskevaan kyselyyn. Vastaavasti ei-masennusoireilevia nuoria oli enemmän identiteettikyselyihin aktiivisesti vastanneiden joukossa. On mahdollista, että huonovointisimmat nuoret eivät ole jaksaneet osallistua tutkimukseen ja täyttää kaikkia tutkimukseen liittyviä kyselyitä.

Aineistoa koskevien rajoitusten lisäksi on huomioitava, että masennusoireilua käsiteltiin kaksiluokkaisena muuttujana. Masennusoireilun tiedetään kuitenkin olevan luonteeltaan jatkumon kaltainen, jossa toiseen ääripäähän sijoittuu “vaikea masennusoireilu” ja toiseen “ei masennusoireilua”. Kaksiluokkaisen muuttujan käytössä ongelmaksi muodostuu katkaisurajojen asettaminen. Tässä tutkimuksessa masennusoireilun katkaisurajana käytettiin yhteispistemäärää 9 tai enemmän, mutta myös esimerkiksi 11 tai 12 pisteen katkaisurajaa on käytetty aikaisemmin (Kiuru, Burk, Laursen, Nurmi & Salmela-Aro, 2012). Tulos olisi voinut olla erilainen riippuen analyysissä

käytetystä katkaisurajasta. Edellä mainittujen rajoitusten lisäksi ensimmäisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen tuloksissa selitysosuudet jäivät pieniksi. Vaikka tilastollisesti merkitseviä tuloksia saatiin useiden identiteetin ulottuvuuksien osalta, ajan ja masennusoireilun havaittiin selittävän vain joitakin prosentteja identiteetin ulottuvuuksissa tapahtuvista muutoksista. On myös huomionarvoista, että ensimmäisen tutkimuskysymyksen parittaisissa vertailuissa käytetyn analyysimenetelmän (Bonferroni) erottelukriteerit ovat monia muita menetelmiä tiukempia. Toisella parittaisten vertailujen testillä olisi voitu erotella tarkemmin ajankohtien välisiä eroja. Esimerkiksi uudelleenarvioinnin osalta saatiin tilastollisesti merkitsevä tulos, mutta parittaisissa vertailuissa ei löydetty eroja eri ajankohtien välille.

4.5. Tutkimuksen vahvuudet ja jatkotutkimuksen tarve

Tutkimuksen vahvuudeksi voidaan lukea iso aineisto. Vaikka otos puolittui identiteettiä koskevan kyselyn osalta, tutkimuksen otos oli siitä huolimatta suuri. Suuri otoskoko vähentää esimerkiksi tulosten sattumanvaraisuuden riskiä sekä epäedustavan otoksen todennäköisyyttä. Tutkimuksen yhtenä vahvuutena voidaan pitää myös pitkittäistutkimusotetta. Tietoa oli kerätty samoilta nuorilta jopa neljän vuoden ajan viideltä mittapisteeltä, mikä mahdollisti samojen nuorten identiteetin kehityksen seuraamisen pitkällä aikavälillä. Vaikka tutkimuksessa esiintyi pitkittäistutkimukselle ominaista katoa, suuri määrä nuoria pysyi tutkimuksessa mukana tutkitulla aikavälillä.

Vaikka tässä tutkimuksessa käytetyt menetelmät ovat itsearviointimenetelmiä, on niiden havaittu mittaavan tutkimuksessa käsiteltyjä ilmiöitä luotettavasti. Tutkimuksessa käytetyn masennusoireilua mittaavan DEPS (*Depression Scale*) -mittarin on todettu olevan luotettava menetelmä masennusoireilun mittaamiseen (Salokangas ym., 1994). Lisäksi tässä tutkimuksessa käytetyn katkaisurajan on todettu identifioivan oikein jopa 85 % masennusoireilevista (Salokangas, Poutanen & Stengård, 1995). Myös identiteettiä koskevan DIDS (*Dimensions of Identity Development Scale*) -mittarin on havaittu mittaavan nuorten identiteetin kehitystä luotettavasti (Luyckx ym., 2008). Lisäksi kummankin mittarin reliabiliteetit olivat tässä aineistossa riittävät. Korkea reliabiliteetti ehkäisee sattumanvaraisten tulosten esiintymistä sekä lisää todennäköisyyttä tulosten pysyvyydelle mittauskertojen välillä.

Tämän tutkimuksen tulokset antavat tärkeää tietoa nuorten identiteetin kehityksestä sekä masennusoireilun yhteyksistä identiteetin kehitykseen. Tulevaisuudessa olisi tärkeää tutkia

identiteetin kehitystä sekä masennusoireilun yhteyksiä identiteetin kehitykseen aikuisikään saakka. Identiteetin kehityksen on todettu jatkuvan pitkälle elämään, eikä se sijoitu ainoastaan nuoruusikään (Fadjuhoff ym., 2020). Tämän lisäksi tässä tutkimuksessa ei huomioitu sukupuolijakauman vaikutusta tutkittaviin ilmiöihin. Sukupuolen vaikutusta identiteetin kehitykseen olisi tärkeää tutkia jatkossa, sillä aikaisemman tutkimuksen perusteella tyttöjen on havaittu sitoutuvan poikia aikaisemmin identiteettiinsä (Klimstra ym., 2010). Sukupuolen vaikutus masennusoireiluun olisi myös tärkeää huomioida, sillä masennusoireilun on havaittu nuoruudessa olevan tytöillä yleisempää, kuin pojilla (Marttunen & Kaltiala-Heino, 2017). Lisäksi jatkotutkimuksessa olisi tärkeää huomioida myös muut sukupuolet.

Masennusoireilu on nuorilla valitettavan yleistä, kuten tämänkin tutkimuksen tulokset osoittivat. Masennusoireilun yhteyksiä nuorten identiteetin kehitykseen on tutkittu suhteellisen vähän ja tutkimukset keskittyvät pääosin siihen, miten identiteetin kehitys on yhteydessä nuorten masennusoireiluun. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että masennusoireilu on yhteydessä nuorten identiteettiin sitoutumiseen, identiteetin etsintään, identiteettiin samaistumiseen sekä murehtivaan etsintään. Tulevaisuudessa olisi tärkeää selvittää tarkemmin, miten masennusoireilu vaikuttaa nuorten identiteetin eri ulottuvuuksiin. Sekä masennusoireiluun että identiteetin kehitykseen olisi tärkeää kiinnittää huomiota etenkin koulusiirtymien aikaan, kun nuorilla tapahtuu paljon muutoksia omassa elämässä. Esimerkiksi kotona ja oppilaitoksissa olisi tärkeää tukea nuoria tässä kriittisessä siirtymävaiheessa sekä omaan elämään liittyvien valintojen pohtimisessa. Tällä voitaisiin ennaltaehkäistä masennusoireilun mahdollisia negatiivisia vaikutuksia identiteetin kehitykseen.

LÄHTEET

- Aalberg, V. (2016). Nuoruusiän psyykinen kehitys. Teoksessa Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K., & Sourander, A (toim.), *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria*. 35-41. Helsinki: Duodecim.
- Arnett, J., (2015). Identity development from adolescence to emerging adulthood: What we know and (especially) don't know. Teoksessa McLean, K., & Syed, 33 M. (toim.), *The Oxford handbook of identity development*. New York: Oxford University Press.
- Becht, A. I., Luyckx, K., Nelemans, S. A., Goossens, L., Branje, S. J. T., Vollebergh, W. A. M., & Meeus, W. H. J. (2019). Linking identity and depressive symptoms across adolescence: A multisample longitudinal study testing within-person effects. *Developmental Psychology*, 55(8), 1733–1742.
- Crocetti, E., Klimstra, T., Keijsers, L., Hale, W. W. III, & Meeus, W. (2009). Anxiety trajectory classes and identity development in adolescence: A five-wave longitudinal study. *Journal of Youth and Adolescence*, 38, 839–849.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*. New York: Norton.
- Fadjukoff, P. (2015). Identiteetti persoonallisuuden kokoavana rakenteena. Teoksessa Metsäpelto, R L., Feldt, T., Vierikko, E., Keltikangas-Järvinen, L., Rantanen, J., Mäkikangas, A., Nurmi, J-E., Salmela-Aro, K., Kokkonen, M., Kinnunen, M-L., Kokko, K., Fadjukoff, P., Perttula, J., Räikkönen, K., Pesonen, A-K., Honkaniemi, Laura., Vuori, J., Mauno, S., Kinnunen, U., Ruoppila, I. & Pulkkinen, L. (toim.), *Meitä on moneksi: persoonallisuuden psykologiset perusteet*. 179–193. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Fadjukoff, P., Pulkkinen, L. & Kokko, K., (2020). Identiteetin kehitys aikuisuudessa työn ja perheen elämänaalueilla. *Psykologia*, 55 (04), 212–226.

- Hava, K. (2019). Lukiolaisten näkemyksiä lukiosta, digitaalisuudesta ja hyvinvoinnista. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Pro Gradu.
- Iisakka, M-L. (2018). Identiteettikehityksen tukeminen yhdeksännellä luokalla: Nuorten kompassin vaikuttavuustutkimus. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro Gradu.
- Isometsä, E. (2017). Depressiiviset häiriöt. Teoksessa Lönnqvist J., Henriksson, M., Marttunen, M., & Partonen, T. (toim.), *Psykiatria*, 12. Painos, 253-293. Helsinki: Duodecim.
- Kalakoski, V., & Nurmi, J. E. (1998). Identity and educational transitions: Age differences in adolescent exploration and commitment related to education, occupation, and family. *Journal of Research on Adolescence*, 8(1), 29–47.
- Karlsson, L., Marttunen, M. & Kumpulainen, K. (2016). Lasten ja nuorten masennus. Teoksessa Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K., & Sourander, A (toim.), *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria*. 295–302. Helsinki: Duodecim.
- Kiuru, N., Burk. W., Laursen, B., Nurmi, J-E. & Salmela-Aro, K. (2012). Is depression contagious? A test of alternative peer socialization mechanisms of depressive symptoms in adolescent peer networks. *Journal of Adolescent Health* 50, 250-255.
- Klimstra, T. A., Hale III, W. W., Raaijmakers, Q. A., Branje, S. J., & Meeus, W. H. (2010). Identity formation in adolescence: change or stability?. *Journal of Youth and Adolescence*, 39(2), 150– 162.
- Kroger, J., Martinussen, M., & Marcia, J. E. (2010). Identity status change during adolescence and young adulthood: A meta-analysis. *Journal of adolescence*, 33(5), 683–698.
- Käypä hoito –suositus, (2021). Depressio. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Psykiatriyhdistys ry:n asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. [Viitattu 12.10.2021]. Saatavilla Internetissä: www.kaypahoito.fi.

- Lappalainen, R., Lappalainen, P., Puolakanaho, A., Hirvonen, R., Eklund, K., Ahonen, T., Muotka, J. & Kiuru, N. (2021). The Youth Compass –the effectiveness of an online acceptance and commitment therapy program to promote adolescent mental health: A randomized controlled trial. *Journal of contextual behavioral science*, 20, 1-12.
- Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., & Beyers, W. (2006). Unpacking commitment and exploration: Preliminary validation of an integrative model of late adolescent identity formation. *Journal of adolescence*, 29(3), 361–378.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I., & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: Extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality*, 42(1), 58–82.
- Luyckx, K., Duriez, B., Klimstra, T. A., & De Witte, H. (2010). Identity statuses in young adult employees: Prospective relations with work engagement and burnout. *Journal of Vocational Behavior*, 77(3), 339-349.
- Luyckx, K., Teppers, E., Klimstra, T. A., & Rassart, J. (2014). Identity processes and personality traits and types in adolescence: Directionality of effects and developmental trajectories. *Developmental psychology*, 50(8), 2144–2153.
- Manninen, T. (2002). Aikuisen identiteetti ja hyvinvointi elämän eri alueilla. [pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto]. JYX-julkaisuarkisto.
- Marcia, J. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal of Personality and Social Psychology* vol. 3(5), 551-558.
- Marcia, J. (1980). Identity in adolescence. Teoksessa J. Adelson (toim.), *Handbook of adolescent psychology*, 159–187. New York: Wiley.
- Marttinen, E. (2017). Deciding on the direction of career and life – personal goals, identity development, and well-being during the transition to Adulthood. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Väitöskirja.

- Marttinen, E., Dietrich, J., & Salmela-Aro, K. (2015). Dark shadows of rumination: Finnish young adults' identity profiles, personal goals and concerns. *Journal of adolescence*, 47, 185–196.
- Marttunen, M. & Haravuori, H. (2015). Nuorten masennuslääkehoito ja itsetuhoisuus. *Duodecim* (131), 613–614.
- Marttunen, M. & Kaltiala-Heino, R. (2017). Nuorisopsykiatria. Teoksessa Lönnqvist J., Henriksson, M., Marttunen, M., & Partonen, T. (toim.), *Psykiatria*, 12. Painos, 652-687. Helsinki: Duodecim.
- Marttunen, M. & Karlsson, L. (2013a). Masennusoireilu ja masennustilat. Teoksessa Marttunen, M., Huurre, T., Strandholm, T. & Viialainen, R. (toim.), *Nuorten mielenterveyshäiriöt Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille*, s. 41–60. Opas: 25 THL/2013.
- Marttunen, M. & Karlsson, L. (2013b). Nuoruus ja mielenterveys. Teoksessa Marttunen, M., Huurre, T., Strandholm, T. & Viialainen, R. (toim.), *Nuorten mielenterveyshäiriöt – Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille*, s. 7-14 . Opas: 25 THL/2013.
- Meeus, W. (2016). Adolescent psychosocial development: A review of longitudinal models and research. *Developmental Psychology*, 52, 1969–1993.
- Meeus, W., Iedema, J., Helsen, M. & Vollebergh, W. (1999). Patterns of adolescent identity development: Review of literature and longitudinal analysis. *Developmental Review*, 19, 419-461.
- Meeus, W., Iedema, J. & Maassen, G. H. (2002). Commitment and Exploration as Mechanisms of Identity Formation. *Psychological Reports*, 90, 771-785.
- Meeus, W., van de Schoot, R., Keijsers, L. & Branje, S. (2011). Identity Statuses as Developmental Trajectories: A Five-Wave Longitudinal Study in Early-to-Middle and Middle-to-Late Adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(8), 1008–1021.

- Meeus, W. (2011). The study of adolescent identity formation 2000-2010: A review of longitudinal research. *Journal of Research on Adolescence*, 21, 75–94.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. (2015). *Ihmisen psykologinen kehitys*, 6. Painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Salokangas, R., Stengård, E., & Poutanen, O. (1994). DEPS – uusi väline depression seulontaan. *Duodecim*, 110, 1141–1148.
- Salokangas, R., Poutanen, O., & Stengård, E. (1995). Screening for depression in primary care. Development and validation of the Depression Scale, a screening instrument for depression. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 92(1), 10–16.
- Salonen, J. (2020). Lukiolaisten identiteetin yhteys koulu-uupumukseen. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen tiedekunta. Pro Gradu.
- Sandhu, D., Singh, B., Tung, S., Kundra, N. (2012). Adolescent identity formation, psychological well-being and parental attitudes. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 27(1), 89-105.
- Schwartz, S., Donnellan, M., Ravert, R., Luyckx, K. & Zamboanga, B. (2013). Identity development, personality, and well-being in adolescence and emerging adulthood: Theory, research, and recent advances. Teoksessa: Weiner, I. B. (sarjan toim.) & Lerner, R., Easterbrooks, A., & Mistry, J. (toim.), *Handbook of psychology*, vol. 6: *Developmental psychology*, 339–364. New York: John Wiley and Sons.
- Schwartz, S., Beyers, W., Luyckx, K., Soenens, B., Zamboanga, B., Forthun, L., Hardy, S., Vazsonyi A., Ham, L., Kim S., Waterman A. & Whitbourne, S. (2011). Examining the light and dark sides of emerging adults' identity: A study of identity status differences in positive and negative psychosocial functioning. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(7), 839–859.
- Schwartz, S. J., Klimstra, T. A., Luyckx, K., Hale, W. W., III, & Meeus, W. H. (2012). Characterizing the self-system over time in adolescence: Internal structure and associations with

internalizing symptoms. *Journal of Youth and Adolescence*, 41, 1208–1225.

Sica, L., Sestito, L. & Ragozini, G., (2014). Identity coping in the first years of university: identity diffusion, adjustment and identity distress. *Journal of Adult Development*, 21, 159-172.

Strandholm, T. & Marttunen, M. (2016). Persoonallisuushäiriöiden arviointi. Teoksessa Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K., & Sourander, A (toim.), *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria*. 367–368. Helsinki: Duodecim.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021). Kouluterveyskyselyn tulokset. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 8.12.2021]. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>.

Thessler, K. (2018). Siirtymä peruskoulusta toiselle asteelle. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro Gradu.

van Doeselaar, L., Klimstra, T. A., Denissen, J. J. A., Branje, S., & Meeus, W. (2018). The role of identity commitments in depressive symptoms and stressful life events in adolescence and young adulthood. *Developmental Psychology*, 54, 950-962.